

„Ľudská spoločnosť sa nikdy nezaobíde bez humanitných disciplín.“ Rozhovor s profesorom Danielom Škovierom pri príležitosti jeho životného jubilea

(Univerzita Komenského v Bratislave, Trnavská univerzita)

“The human society can never do without the humanities.” The Interview with Prof. Daniel Škoviera on the Occasion of His Jubilee

At the end of November of this year the classical philologist, Neo-Latinist and university pedagogue, Daniel Škoviera, celebrates his 70th jubilee. He was born on 30 November 1946 in the village of Mikulášová near Bardejov. He comes from the family of a Greek Catholic priest who in the 1950s was persecuted by the communists and displaced to Bohemia. After

that a period of frequent moving began for the family. In 1963 they were again allowed to return to Slovakia.

Daniel Škoviera completed his studies at the secondary economic school and thanks to lucky circumstances he went to study Latin and French languages at the Comenius University in Bratislava. After his graduation he stayed at the university and he also taught at a secondary grammar school. Despite his pedagogical abilities, as late as until 1989 he could not teach due to his origin and the political situation. Instead, he worked at the Department of History and Theory of Journalism at the Faculty of Arts CU.

After the Velvet Revolution he returned to the Department of Semitic and Classical Philology. He also taught Greek at the Roman Catholic Theological Faculty and at the theological institute Aloisianum in Bratislava. In 1992 he was awarded *venia docendi*. In the same year he belonged to the group that restored the Trnava University, inter alia with the intention to rehabilitate classical languages. From its restoration up to 2014 he worked at this university as the head of the Department of Classical Languages. In 2004 he was appointed professor of classical languages.

In his long research and teaching career Prof. Škoviera has dealt with the writings of Christian antiquity and the literary texts of Neo-Latin period. With the total number of more than four hundred publications he is rightly ranked as one of the important personalities of the cultural history of the post-November Slovakia.

Koncom novembra tohto roka sa dožíva sedemdesiatich rokov klasický filológ, neolatinista a vysokoškolský pedagóg Daniel Škoviera. Narodil sa 30. novembra 1946 v dedine Mikulášová neďaleko Bardejova. Pochádza z rodiny gréckokatolíckeho kňaza, ktorý bol v päťdesiatych rokoch minulého storočia prenasledovaný a odsunutý do Čiech. Pre rodinu v tom čase nastalo obdobie častého sťahovania, až keď sa roku 1963 mohla znova vrátiť na Slovensko.

Daniel Škoviera absolvoval strednú ekonomickú školu a vďaka šťastným okolnostiam pokračoval v štúdiu na Komenského univerzite v Bratislave, v odbore latinský jazyk - francúzsky jazyk. Po skončení štúdia zostal pôsobiť na univerzite, pričom vyučoval aj na gymnáziu. Napriek pedagogickým danostiam kvôli svojmu pôvodu a politickej situácii až do roku 1989 nemohol pôsobiť ako pedagóg, ale bol pracovníkom Oddelenia dejín a teórie žurnalistiky FiF UK.

Po zmene politickej klímy sa vrátil na katedru semitskej a klasickej filológie, vyučoval gréčtinu na Rímskokatolíckej bohosloveckej fakulte v Bratislave a v teologickom inštitúte Aloisianum. V roku 1992 získal *venia docendi*. V tom istom roku patrila k skupine, ktorá znovu obnovila Trnavskú univerzitu, okrem iného so zámerom rehabilitovať klasické jazyky. Od jej založenia do roku 2014 pôsobil vo funkcii vedúceho katedry klasických jazykov na tejto univerzite. V roku 2004 bol menovaný za profesora v odbore klasické jazyky.

Vo vedecko-pedagogickej činnosti sa prof. Škoviera dlhodobo venuje spisom kresťanskej antiky a literárnym pamiatkam novolatinského obdobia. S celkovým počtom publikovaných prác viac než štyristo sa právom zaradil medzi významné osobnosti kultúrnych dejín ponovebrového Slovenska. Medzi jeho najznámejšie práce patria: preklad historického diela Ammiana Marcellina (1988), za ktorý získal cenu Jána Hollého, monografia o Bardejovčanovi Valentínovi Echchiovi a jeho diele (2002), následne jeho edícia s prekladom (2006), spis *O írečitej spisbe Slovákov* (2005), preklad Plutarchových *Životopisov* (2008), publikácia *Latinský humanizmus* (2008), monografia venovaná prvému profesorovi klasickej filológie na Slovensku Miloslavovi Okálovi, ktorá má prvenstvo aj medzi publikáciami o profesoroch Univerzity Komenského (2014).

Profesor bol aktívnym členom vedeckých rád na oboch univerzitách, vždy vítaným a konštruktívnym diskutérom, vynikajúcim pedagógom, ktorý vychoval dve generácie slovenských klasických filológov. V neposlednom rade je však skromným a pokorným človekom, ktorý našiel oporu v rodine. Práve tá mu umožnila venovať sa tomu, čo ho naplňa. Pre svojich kolegov je príkladom múdreho, uvážlivého a otvoreného človeka, vždy ochotného pomôcť, ktorý žije v súlade s hodnotami, ktoré vyznáva.

* * *

- *Pán profesor, pochádzate z dedinky Mikulášová v Bardejovskom okrese, z rodiny gréckokatolíckeho kňaza. Aký je Váš vzťah k východu a východniarom?*

Mojím rodiskom je rusínska dedinka Mikulášová, v miestnom nárečí Niklova, na severnom okraji Bardejovského okresu. Môj otec tam bol ustanovený za správcu farnosti. Som druhorodené dieťa. Pri mojom narodení mal môj brat Marián 20 mesiacov. Z rodiska sa mi v pamäti uchovali iba drobné udalosti: hrmenie, pád do záveja zo saní, čo ťahal náš pes Taro. Bol som triapolročné dieťa, keď sme boli nútení odísť. Z otcovho rodiska Vernára, ktorý leží zhruba 20 km južne od Popradu, sme museli prejsť do matkinej rodnej dediny Ťahanovce pri Košiciach, odkiaľ našu rodinu napokon odlifrovali na Českomoravskú vysočinu. O tom, že východoslovenskými nárečiami dnes prakticky nerozprávam, však rozhodol aj pôvod rodičov.

Vernár a Malá Vieska, kam sa moja matka odsťahovala k príbuzným z Ťahanoviec, počas vojny obsadených Maďarskom, predstavujú dve zásadne odlišné nárečové oblasti. Môj vzťah k východu a východniarom je teda nanajvýš kladný, rád spievam východoslovenské piesne, ale nárečie ovládam iba teoreticky. Napríklad v praxi ťažko rozlíšujem š od ś, ž od ź.

• *S rodinou ste sa už v detstve presťahovali do Čiech – bolo to dobrovoľné rozhodnutie alebo nariadenie „vyššej moci“? Ako si spomínate na toto obdobie?*

Na jednej strane pôsobilo veľké nadšenie pre osloboditeľov, na druhej strane najmä v Čechách bolo silné očarenie Sovietskym zväzom a chuť upevniť zväzky so šestinou sveta. Štátna moc v apríli 1950 zrušila gréckokatolícku cirkev a pod kepienkou návratu sa pokúsila vnútiť pravoslávie. Naša rodina, aby nenarušovala budovateľské nadšenie, ale sama sa doň zapojila, bola v októbri 1951 vysťahovaná do Čiech. Dobré si pamätám cestu rýchlikom vo vozni, kde sa nedal zavrieť oblok, i prechod do spacieho vozňa, ktorý si vydobyla mama s tým, že nás stahuje štát. Krajom detstva sa mi takto stala Českomoravská vysočina. Po istých peripetiách sme do roku 1963 bývali na samote v Ulrichovom mlyne pod Koječínom. Na Čechy mám výborné spomienky. V Koječíne som chodil 5 rokov do jednotriedky, potom ako cezpoľný do 6. – 8. triedy v Herálci, ktorý leží medzi Havlíčkovým Brodom a Humpolcom. Tu som začal hrať futbal, miništrovať v kostole i pri pohreboch atď. V spomienkach sa rád vraciam k rokom exilu v drsnom, no krásnom kraji, i k nezabudnuteľným učiteľom. Rád sa ta vraciam i fyzicky. Moji bývalí spolužiaci totiž v pravidelných odstupoch organizujú stretnutia.

• *Na Komenského univerzite ste študovali latinčinu – francúzštinu. Čo Vás viedlo k výberu tejto aprobácie a rozhodli by ste sa dnes rovnako?*

Cesta na univerzitu bola dosť zložitá aj vďaka miestnym členom komunistickej strany. Keďže sa vtedy určovali školám kvóty, bol som ako bezzemok predurčený na prácu v podzemí, v baniach. Bodom zvratu, ku ktorému výrazne prispela administratívna reorganizácia štátu roku 1960, však bolo to, že som sa presťahoval. Býval som u otcovho najmladšieho brata Šimona v Poprade. Tam som absolvoval 9. triedu. Pri rozhodovaní, kam po jej skončení, som sa hlásil na popradskú strednú ekonomickú školu, aby som mal v ruke niečo konkrétne, nejaký chlieb. Napriek kádrovým šrámom ma napokon prijali. Vďačím za to odvážnemu postoju niektorých členov prijímacej komisie. Priznávam, že ekonomické predmety ma až tak nepríťahovali. Preto som sa hlásil na francúzštinu – tú ma učil Bruno Ripka – a (trocha dobrodružne) na španielčinu. Iné kombinácie jazykov však v Bratislave roku 1965 neboli a ja som sa chcel stať romanistom. Za pomoc dodnes vďačím svojmu triednemu učiteľovi Jurajovi Súletému. Pripomínam, že prihláška mala aj dôležité rubriky o pôvodnom povolání rodičov a osobnom vzťahu k náboženstvu. Dva dni po prijímačkách, 19. júna 1965, som maturoval. O pár dní prišiel potešujúci dekrét o prijatí. V tej iste obálke bola aj ťažko odmietnuteľná pozvánka na tzv. letnú aktivitu, na prvú brigádu. Absolvoval som ju v dnes už zatopenej Paludzi pri Liptovskom

Mikuláši. V polovici septembra 1965 som sa zapísal na fakultu. Poprad nebol nijaké zapadnuté mesto, no Bratislava a vysoká škola ponúkala podnety pre oveľa slobodnejšie myslenie i konanie. Nikto nekontroloval prihlásenie do organizácie zväzu mládeže. Paradoxne najpriebornejším predmetom boli Dejiny medzinárodného robotníckeho hnutia a KSČ. Docent Ján Ušiak si dovoľil na prednáškach neslýchaným spôsobom kritizovať činnosť strany a najmä súdruha Stalina. Ako sa však zrodila latinčina v mojej kombinácii? Počas prijímacej skúšky – viedli ju madame Forgáčová a Nelida Noskovičová – prišiel profesor Okál s oznámením, že ministerstvo povolilo otvoriť kombináciu latinčiny s francúzštinou, takže kto chce, môže podstúpiť skúšku aj na tento odbor. Skúšobnú vetu *Populi nostri horti sunt altae* si pamätám dodnes. Jediné, čo mi v nej nesedelo, boli *populi* ako femininum. Ako vidno, rozhodol zásah zhora do mojich nevyhranených predstáv. Tak teda došlo k definitívnej premene slabého ekonóma na znesiteľného filológa. Latinčine a antike som potom venoval oveľa viac energie ako francúzštine. Bol som knihovníkom a mohol som na fakulte tráviť čas takmer až do desiatej večer. A pretože sa rozplynuli aj všetky moje školské lásky, vrhol som sa na grécko-rímsky starovek zo všetkých síl. Okrem toho tu fungovali kresťanské bunky, v pozadí ktorých stál MUDr. Silvester Krčméry. V jednej z takých buniek som bol činný aj ja. Na otázku, či by som sa aj dnes rozhodol rovnako, odpovedám kladne.

- *Na univerzite ste sa stretli okrem iných pedagógov aj s prof. Miloslavom Okálom, o ktorom ste v roku 2013 publikovali odbornou verejnou veľmi dobre prijatú monografiu. Ako si spomínate na pána profesora, ktorý je právom považovaný za zakladateľa slovenskej neolatínistiky?*

V prvých rokoch štúdia som netušil, že musí znášať dôsledky toho, že jeho francúzska manželka bola s malým synčekom nútená opustiť jeho i Československo. Časom sa táto informácia, hoci som sa nezaujímal o súkromie svojich učiteľov, doniesla aj ku mne. Politicky neangažovaný Okál bol nepochybne najväčšou vedeckou autoritou a moja knižka o ňom tieto sympatie iba potvrdzuje. Týkajú sa jeho odborného záberu a túžby objavovať históriu vzdelanosti na Slovensku. Roku 1970, po mojom absolvovaní a nástupe normalizácie, sa práve on a prof. Špaňár, vtedy úradujúci dekan fakulty, pričínili to, aby som zostal na katedre. Okál prispel k mojej orientácii na výskum novolatinskej spisby. Treba asi pripomenúť, že pozornosť venovaná dielam našej minulosti demonštrovala národný rozmer dovedty skôr defenzívnej a exkluzívnej klasickej filológie. Na jednej strane stál štátom veľmi propagovaný kult ľudovosti, na druhej strane exkluzívna latinčina, hoci – ako vieme – práve ona v Uhorsku výrazne prispela k záchrane slovenského etnika. Obdobie, ktoré učebnice označovali trocha povýšenecky ako Panstvo latinskej kultúry, trvalo do začiatku 19. storočia. Treba povedať aj to, že iné literárne jazyky vtedy zaostávali za latinčinou po každej stránke. Dá sa povedať, že neolatínistika v období silného ideologického tlaku a po faktickom zrušení vyučovania klasických jazykov na gymnáziách prispela k záchrane klasickej filológie. Okála osobne však nezachránila. Od 1. januára 1978 odišiel na vlastnú žiadosť do dôchodku. Príčin bolo viacero, ale

hlavná spočívala v tom, že na pracovisku neuplatňoval dôsledne vedúcu úlohu komunistickú stranu. Samozrejme, Okál nebol nikdy jej členom.

• *Po ukončení štúdia smerovali Vaše kroky priamo na bratislavskú katedru klasickej filológie, alebo ste pôsobili aj niekde inde?*

Za cenné skúsenosti vďaka gymnáziu na Novohradskej ulici v Bratislave, kde bola v roku 1968/69 zavedená gréčtina. O túto novinku sa pričínili vynikajúci latinčínari Imrich Nemeč, ale gréčtinu vyučoval Peter Kuklica, ktorého domácom pôsobiskom bola katedra. Kuklica z akýchsi dôvodov poslal na gymnázium mňa a tam som teda ako študent získal svoje prvé skutočné učiteľské skúsenosti. Začiatky neboli vynikajúce. Na prvej hodine som porozdával niekoľko päťoriek. Získal som tým však potrebný odstup. Medzi mojich známejších novohradských žiakov patria napr. Peter Babál, Zuzana Krónerová, Táňa Kusá. V júni 1970 som zvládol aj školský výlet k jazerám pri Banskej Štiavnici. O dobrých vzťahoch prísneho učiteľa so žiakmi svedčí ich prítomnosť na mojej promócií i pomaturitné stretnutia, na ktoré ma pozývali.

• *V súčasnosti sa často hovorí o „nepotrebnosti“ humanitných vied, čo sa odráža aj v ich finančnej podpore zo strany štátu. Kde vidíte miesto humanitných disciplín v dnešnej pretechnizovanej spoločnosti, čo môžu spoločnosti poskytnúť ich absolventi a na čo by ste v argumentácii za ich podporu kládli najväčší dôraz aj s ohľadom na klasickú filológiu?*

Pretechnizovanosť vnímame iba ako produkt európskej civilizácie; v iných krajinách sú na tom predsa oveľa horšie. Poďme však k meritu otázky. Ak na prvom mieste naozaj stojí človek, potom treba predovšetkým rešpektovať rôznosť ľudí. Nie každý je predurčený uspieť ako basketbalista či vzpieráč, nie každý má talent dobre hospodáriť, nie každý má technické nadanie. Dnes síce v globálnej ekonomike nevystupujú humanitné vedy tak výrazne do popredia, ani ich absencia nie je taká rukolapná, ale ľudská spoločnosť sa nikdy nezaobíde bez humanitných disciplín, bez logiky, gramatiky či ďalších, vrátane tých najmodnejších, ako sú psychológia či sociológia. Ako najväčší otáznik vedeckého výskumu doteraz ostáva človek. Človek, ktorý nie je automat, ale premenlivá, mysliača bytosť. Latinčina – a potvrdzujú

to aj výskumy – je jednou z dôležitých ciest k cieľu rozpoznať a podľa možnosti vymedziť jeho vlastnosti a postavenie. Latinčina je mŕtvym jazykom oživujúci jazyky živé. Spolu s gréčtinou obohacuje tzv. živé jazyky slovotvorbou a neutrálnou terminológiou. Pochybujem, že tieto funkcie môže plne nahradiť uprednostňovaná, nechcem povedať forsírovaná angličtina. Pri latinčine spravidla odpaďáva drina učiť sa správnu výslovnosť.

• *Po roku 1989 sa tak trochu euforicky očakávala rehabilitácia latinčiny na stredných školách. Aj keď v 90-tych rokoch sa objavila hlavne na cirkevných a 8-ročných gymnáziách, dnes môžeme konštatovať, že sa v nejakej forme vyučuje len na trinástich. Aká je podľa Vás príčina tohto stavu a je možné ho ešte zvrátiť?*

Zvrátiť tento stav určite nie je v silách vysokej školy. Ale ak dnes vidíme, že ľudia a možno aj vlády štátov sú oveľa citlivejšie k životnému prostrediu než pred pár desaťročiami, to isté si trúfam očakávať od latinčiny – aspoň v prostredí našej civilizácie. Latinčina teraz prežíva iba tam, kde ju vedenie školy udržuje. Klesajúci počet gymnázií s latinčinou však súvisí aj s nastavením spoločnosti a s populáciou. Ak na prvé miesto postavíme uplatniteľnosť na trhu práce, potom sa mi javí rozumnejšie uprednostňovať nemčinu než angličtinu. Eufória na prelome rokov 1989 a 1990 bola oprávnená. Išlo o zhodenie jarma, ktoré tlačilo čoraz nepríjemnejšie a s malou prestávkou trvalo vyše štyridsať rokov. Aj vďaka masmédiám však už nebolo také tuhé ako v päťdesiatych rokoch. Po oslabení Sovietskeho zväzu bol rozpad impéria zákonitý. Okrem športu sme za Západom zaostávali. Kult hmotného blahobytu však pokladám za druhý extrém a nevylučujem, že aj západné krajiny si budú musieť čo-to vyskúšať na vlastnej koži.

• *Ste dlhoročným univerzitným pedagógom, pôsobili ste na rôznych akademických postoch. Dnes študenti vo veľkých množstvách odchádzajú študovať do zahraničia. Myslíte si, že slovenské školstvo je naozaj v takom zlom stave, ako sa to prezentuje? Kde vidíte najväčšie problémy a v čom by ste videli riešenie situácie?*

Zdá sa mi, že slovenské školstvo nie je teraz v najlepšom stave práve preto, lebo máme priveľa univerzít a primálo skutočných odborníkov. Prekvapuje ma však, že nemalé študijné úspechy dosahujú v zahraničí absolventi našich „zlých“ stredných škôl. Som naďalej presvedčený o tom, že rozhodujúci vklad dáva študent, nie jeho učiteľ. Teraz čoraz väčšie percento rodičov vie, že to učiteľia nerobia dobre, ale priznám sa, že som doteraz nezachytil, že by ktosi – vo vedomí osobnej zodpovednosti – prešiel na učiteľské miesto a ukázal, ako sa to vlastne robiť má. Obávam sa, že dnes väčší problém predstavujú rodičia. Samozrejme, k tomu pristupuje internet.

- *Ste členom Jednoty klasických filológov a niekoľko rokov ste pôsobili tiež v jej vedení. Aký cieľ má táto organizácia a kde vidíte jej miesto v budúcnosti?*

Slovenská Jednota klasických filológov pri Slovenskej akadémii vied vznikla roku 1969. Bol to jeden z dôsledkov federalizácie štátu. Jej úlohou je šíriť poznatky o antickom svete a vedných disciplínach zaoberajúcich sa tradíciami antiky. Tak to formulovali Okál a Horecký v prvých stanovách. Nové stanovy z roku 1972 museli hneď v prvom článku zdôrazniť, že vedecká spoločnosť uznáva vedúcu úlohu komunistickej strany. Tretie stanovy platné od marca 1991 zostavil Peter Blaho so mnou. Zmeny sa dotkli sčasti formulovania cieľov SJKF, práv a povinností členov, činnosti a kompetencie orgánov. Jednota má dnes svoju pobočku aj v Trnave. Nedá sa poprieť, že prítomnosť neoplýva kladnými javmi. Súvisí to zrejme so zmenou spôsobu života, s jeho individualizáciou, ale taktiež s postavením latinčiny na stredných školách, kde sa nám nepodarilo udomáčniť. Dnes naozaj nie je ľahké pritiahnúť na prednášku primerané auditórium. Okrem toho televízia ponúka zaujímavé náučné programy aj z antiky. Dnešná Európa sa už navyše nedelí na ideologicky nezmieriteľné tábory. Vedecké diskusie preto dostávajú priestor hlavne v odbornej tlači. Tým viac preto oceňujem, že súčasné vedenie Jednoty kladie dôraz na to, aby jej fórum ponúklo priestor nastupujúcej vedeckej generácii. Nevylučujem však ani to, že SJKF svoju úlohu dohráva.

- *V roku 1992 ste boli v skupine odborníkov, v predchádzajúcom režime zväčša perzekvovaných, ktorí založili Trnavskú univerzitu. Ako si spomínate na toto obdobie? Keby ste sa obzreli späť, ako hodnotíte roky pôsobenia na katedre klasických jazykov tejto univerzity a jej súčasné smerovanie?*

Založiť nové pracovisko, aj keď v blízkosti relatívne fungujúcej univerzity, nebolo až také ťažké. Oveľa ťažšie bolo nasmerovať ho. Nazdávam sa, že jeho zameranie na novolatinskú spisbu a špeciálne na výskum produkcie historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777) prináša úspechy. Ukazuje to aj nepravé periodikum Sambucus, ktoré čoskoro dovŕši 12 zväzkov a ktoré poskytuje aj pracovníkom mimo Trnavy priestor na publikovanie štúdií, recenzií a správ v slovenčine. Opätovné založenie i boj o prežitie proti nárokom strany Vladimíra Mečiara a jeho pomocníkov zhodnotia historici novej univerzity. Očakávam, že to urobia s potrebným odstupom a iste aj spravodlivejšie než ja. Moja vtedajšia predstava bola skôr taká, že v Trnave – a to by lepšie zodpovedalo dejinám – vznikne katolícka univerzita. Som rád, že sa v Trnave podarilo zložiť výkonný kolektív, ktorý si pomáha a má cit pre spoluprácu. Musím sa však dotknúť aj druhého problému. Dorastu. Tu sú dve slabiny. Hoci nadriadeným orgánom univerzít je ministerstvo školstva, zdá sa mi, že univerzita dnes musí suplovať aj za ministerstvo sociálnych vecí. A ak populačná krivka dramaticky klesne, potom výsledok nie je veľmi povzbudivý. Napriek všetkým ťažkostiam som však presvedčený, že vznik trnavského klasicko-filologického pracoviska nebol chybou.

- *Vaša publikačná činnosť počíta vyše 400 položiek, ste autorom prekladov antických i novolatinských autorov, monografií, vedeckých štúdií i odborných a odbornopopularizačných článkov. Máte obľúbenú tému a je ešte taká, ktorej by ste sa chceli ešte osobitne venovať?*

Tento akademický rok som skončil azda až priveľmi ustatý na to, aby som ešte načrtával osobné túžby a výhľady do budúcnosti. Možno sa čoskoro uzavrie aj bibliografia mojich publikovaných prác. Za ich kvalitu i množstvo vďačím bratislavskej i trnavskej katedre. Časť mojich prác má nepochybne efemérnu povahu. A nádeje? Bol by som veľmi potešený, keby konečne vyšiel môj revidovaný preklad Ciceronovho spisu *De oratore*. Starší preklad uzrel svetlo sveta roku 1982! Dodnes ma teší Cena Jána Hollého z roku 1989 za preklad Rímskych dejín Ammiana Marcellina. Bolo to uznanie práce pre neštránika!

- *Vaše pole pôsobnosti je naozaj široké: okrem pedagogickej a vedeckej činnosti ste založili aj gréckokatolícky zbor Chrysostomos, viedli ste ho a stále v ňom aktívne pôsobíte. Aký je Váš vzťah k hudbe a odkiaľ pramení?*

Za základ dobrého vzťahu k hudbe a spevu vďačím rodičom. Z ich rozhodnutia som sa začal učiť hrať na husliach. Zborový spev je potom logickým pokračovaním, jednak službou. Jeho hlavnou úlohou je nasmerovať ľudí na vnímanie krásy ako jednej z podstatných vlastností Boha. Tvoria ho veriaci farnosti, profesionálnych spevákov v zbere nemáme. Umelecké ambície zboru rozvíja najmä môj najmladší brat Martin, matematik a dirigent. Najmä vďaka nemu je Chrysostomos známy aj v zahraničí – pripomeniem účasť na festivale zborov v Białystoku. Na Slovensku predstavuje významnú kvalitu. Chrysostomos spieva najmä po slovensky – v tom bol u nás zrejme prvý – a po cirkevnoslovansky, no neviaže sa na nijaký jazyk. Disharmónie a harmónie odrážajú nielen ľudský život, ale aj súzvuk nebeských sfér. Preto by som svoj osobný vzťah k hudbe označil ako životný postoj, ako prostriedok vyváženosti.

- *Rada by som sa dotkla súčasného politického diania a s ním spojenými problémami s imigrantmi. Aký je Váš názor na riešenie tejto situácie a prípadne aké sú podľa Vás možnosti ich prijatia a zaradenie do európskej/slovenskej spoločnosti?*

Prvé, čo si pri tom musíme uvedomiť, je fakt, že informácie sa k nám dostávajú cez európsky filter, ktorý nie je vždy celkom spoľahlivý. Druhý bod: politickým činiteľom Európy ich zodpovednosť vôbec nezávidím. Aj oni vnímajú, že najväčší problém integrovania prisťahovalcov spočíva v kultúrnej cudzote. Vieme, že aj časť irackých kresťanov sa zo Slovenska radšej vrátila do vlasti. Tretí kameň úrazu predstavuje kapacita nimi vybraných krajín. Mnohí nie sú ochotní prijať naše kresťanské, hoci blahobytom, priebehom i výsledkami druhej svetovej vojny značne oslabené postoje. Napokon ani neviem, koľkí z imigrantov otvorene opovrhujú kresťanstvom, hlásajúcim lásku k blížnemu, a radikálne sa exponujú v agresívnych aktivitách. Na ohrozenia nášho životného štýlu postačí aj jeden medzi stotisícom. Utečenci Slovensko nepoznajú a smerujú do Nemecka, do Švédska, do krajín Európskej únie. Osobne nevidím dôvod, prečo by Slovenská republika musela prijať kvóty naordinované jej mocnejšími štátmi. Ako sa bude uberať a ako dopadne tento vývin, neviem. História nás však učí, že pri sťahovaniach národov víťazí hmotne zaostalejšie spoločenstvo.

- *Začala som Vašou rodinou a rodinou by som chcela skončiť. Akú podobu má terazšia Vaša rodina?*

Na prahu sedemdesiatky som šestnásobným starým otcom. Nebyť pokojného rodného zázemia a s ním súvisiacich vecí, neboli by tu ani výsledky, o ktorých sme hovorili. Moja vďaka teda smeruje k manželke Márii a našim štyrom potomkom, dvom synom a dvom dcéram. Za šťastie pokladám aj to, že všetci bývame v Lamači na sídlisku, na okraji Bratislavy. Vďaka Bohu, doteraz sme neboli nútení emigrovať a pracovať i bývať inde.

- *Na záver by som okrem úprimného poďakovania za rozhovor zaželaná pánovi profesorovi v mene svojom i kolegov, absolventov a študentov zo všetkých troch slovenských klasicko-filologických pracovísk hlavne veľa zdravia, rodinnej pohody a Božieho požehnaní. Ad multos annos, professor diligentissime!*

Rozhovor pripravila Erika Juríková

Obr. 1 Prof. Daniel Škoviera a jeho typický úsmev

Obr. 2 V kruhu kolegov a študentov pri oslave 65. narodenín

Obr. 3 V rozhovore s kolegom

Obr. 4 Medzi študentmi na exkurzii v Ríme